

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2009: Το εκλογικό σώμα σε μεγάλη κινητικότητα

Οι εκλογές του Οκτωβρίου 2009, παρά το γεγονός-τομή που είναι η πολιτική αλλαγή του κόμματος διακυβέρνησης, επιβεβαίωσαν ορισμένες βασικές εκλογικές-κοινωνικές διεργασίες που είχαν αρχίσει να διαφαίνονται με τις εκλογές του 2004 και σταθεροποιήθηκαν με αυτές του 2007.

Καταρχήν, το ποσοστό του δικομματισμού καταγράφηκε στο 77.4%, που είναι και το χαμηλότερο της μεταπολιτευτικής περιόδου μετά το 1977. Βεβαίως, για διάφορους λόγους δεν έφτασε μέχρι την κάλπη η πρωτοφανής σε όλη την ενδιάμεση χρονιά του 2008 πρόθεση καταδίκης του δικομματισμού σε ποσοστά κάτω του 70%, ωστόσο επιβεβαιώθηκε η συνεχής πτωτική τάση του ποσοστού του καθ'όλη την τρέχουσα δεκαετία (2000: 86.1%, 2004: 86%, 2007: 79.9%, 2009: 77.4%).

Ενα επιπλέον χαρακτηριστικό της συνεχιζόμενης κρίσης του δικομματισμού και κατ'επέκτασιν του πολιτικού συστήματος είναι η συνεχής μείωση του εκλογικού σώματος σε απόλυτο αριθμό εκλογέων. Το 2004 το εκλογικό σώμα που προσήλθε στην κάλπη ανερχόταν σε 7.573.368 άτομα, το 2007 σε 7.355.026 άτομα και το 2009 σε 7.044.479 άτομα. Με άλλα λόγια, κατά την τελευταία πενταετία «χάθηκαν» από το εκλογικό σώμα περισσότερα από 500.000 άτομα, αριθμός πρωτοφανής για την παράδοση της κοινοβουλευτικής ιδεολογίας στην Ελλάδα. Είναι πολύ πιθανόν συνεπώς, η διευρυμένη δυσαρέσκεια προς το πολιτικό σύστημα που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια να λαμβάνει τη μορφή της πολιτικής αποξένωσης και όχι τη διέξοδο της ψήφου διαμαρτυρίας.

Παρά τη μεγάλη εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ, που όπως κάθε πολιτική αλλαγή γεννά ισχυρές κοινωνικές προσδοκίες, οι βαθύτερες διαιρετικές τομές του εκλογικού σώματος σταθεροποιήθηκαν και σε αρκετές περιπτώσεις μάλιστα εμβαθύνθηκαν. Η αμφισβήτηση του δικομματισμού πήρε πολύ μεγάλες διαστάσεις στο νεότερο ηλικιακό εκλογικό σώμα των 18-40 ετών (και βέβαια στους νέους ψηφοφόρους), στα αστικά κέντρα και κυρίως στο Λεκανοπέδιο της Αθήνας με τα συσσωρευμένα προβλήματα, στους εργαζόμενους στο διευρυνόμενο ιδιωτικό τομέα, στα περισσότερο μορφωμένα κοινωνικά στρώματα. Αντίθετα, η ανθεκτικότητα του μεταπολιτευτικού δικομματικού πολιτικού συστήματος είναι μεγάλη στην περιφέρεια, στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες και στους εργαζόμενους στον ευρύτερο κρατικό / δημόσιο τομέα.

Η εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην πρωτοφανή εκλογική συρρίκνωση της ΝΔ και πολύ λιγότερο στην ανασύσταση μιας διευρυμένης κοινωνικής συμμαχίας που το υποστηρίζει. Το ΠΑΣΟΚ, όπως φαίνεται στον *Πίνακα 1*, επιβεβαίωσε όπως και το 2007 ότι στηρίζεται σε μια «πολυσυλλεκτική» εκλογική συμμαχία, χωρίς ειδικό κοινωνικό κέντρο βάρους. Σε όλους τους τύπους κοινωνικο/επαγγελματικών περιοχών, το ΠΑΣΟΚ ανέκτησε τα προ πενταετίας επίπεδα επιρροής του 2004 (δηλαδή της χρονιάς της εκλογικής του ήττας), πουθενά όμως δεν τα διεύρυνε και έτσι η εσωτερική κατανομή της εκλογικής του βάσης δεν τροποποιήθηκε. Ισχυρότερες προσβάσεις βρίσκει, όπως φαίνεται στον *Πίνακα 3*, στους αγρότες, στους μισθωτούς του δημοσίου και οριακά στους επαγγελματίες/βιοτέχνες. Το ΠΑΣΟΚ του Γ.Παπανδρέου βρίσκεται σε ένα εκλογικό μεταίχμιο: απέχει πολύ από το «λαϊκό – εργατικό ΠΑΣΟΚ» της δεκαετίας του '80 και

των μέσων της δεκαετίας του '90, ενώ δεν έγινε περισσότερο «αστικό» από το ΠΑΣΟΚ της εκσυγχρονιστικής περιόδου.

Η εκλογική εικόνα της ΝΔ 2009 είναι μια εικόνα ομοιόμορφης μεγάλης μείωσης, σε όλες τις κοινωνικο/επαγγελματικές κατηγορίες. Εξακολουθεί βεβαίως ως προς την εσωτερική κατανομή να είναι το «κατεξοχήν αστικό κόμμα», όπως φαίνεται στους Πίνακες 2 και 3, ωστόσο ακόμα και σε αυτά τα ανώτερα αστικά και μεσοαστικά στρώματα η μείωσή της ήταν θεαματική. Στα λαϊκά και εργατικά στρώματα διακόπτεται μια πορεία συνεχούς αύξησης και διατήρησης επιρροών που είχε αρχίσει μετά το 1993 και είχε κορυφωθεί το 2004, ξαναβρίσκοντας τα ιστορικά μεταπολεμικά χαμηλά ποσοστά της παραδοσιακής Δεξιάς. Η εικόνα της δείχνει ένα «γερασμένο» ηλικιακά κόμμα (49% στους εκλογείς ηλικίας 65 και άνω), με προσβάσεις μόνο στον μη-ενεργό πληθυσμό (41%) και στις αγροτικές και ημιαστικές περιοχές (41% και 38% αντίστοιχα).

Συμπερασματικά, τα δύο κόμματα εξουσίας μοιάζουν πολύ ως προς τη δομή της εκλογικής τους επιρροής («πολυσυλλεκτικά κόμματα του μεσαίου χώρου»), έχοντας αντιστρέψει τη σχέση του 2007. Στην κατάσταση κρίσης έχει περιέλθει τώρα η ΝΔ και στην κατάσταση πρωτοβουλίας το ΠΑΣΟΚ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Η εκλογική επιρροή του ΠΑΣΟΚ σε επιλεγμένες περιοχές βάσει της κοινωνικοεπαγγελματικής (κ/ε) τους τυπολογίας (ποσοστά %)

	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 2004	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 2007	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 2009
Υψηλές κ/ε περιοχές			
Βουλιαγμένη	29.5	23.2	30.1
Βούλα	29.9	24.0	31.4
Γλυφάδα	36.7	30.4	37.1
Π.Φάληρο	35.2	28.6	35.0
Ψυχικό	23.6	17.0	23.1
Φιλοθέη	22.8	17.2	23.1
Εκάλη	19.6	12.7	18.9
Παπάγου	21.2	16.9	21.9
Υψηλές - μεσαίες κ/ε περιοχές			
Χολαργός	36.3	29.4	34.8
Αγ.Παρασκευή	36.7	30.4	36.4
Χαλάνδρι	38.0	31.1	36.8
Μαρούσι	38.5	31.8	37.6
Μεσαίες κ/ε περιοχές			
Ελληνικό	39.9	33.1	38.8
Ζωγράφου	38.9	32.8	38.7
Γαλάτσι	44.1	38.3	44.2
Βύρωνα	39.0	32.8	38.7
Περιοχές μισθωτών εργατών			
Α.Λιόσια	44.8	42.8	52.3

Καματερό	43.3	38.9	45.7
Κερατσίνι	45.4	36.7	45.0
Νίκαια	42.2	36.8	43.0
Περιστέρι	43.2	37.2	43.6
Αιγάλεω	43.3	38.0	44.2

Πηγή: Επεξεργασία Εκλογικών Αποτελεσμάτων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Η εκλογική επιρροή της ΝΔ σε επιλεγμένες περιοχές βάσει της κοινωνικοεπαγγελματικής (κ/ε) τους τυπολογίας (ποσοστά %)

	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 2004	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 2007	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 2009
Υψηλές κ/ε περιοχές			
Βουλιαγμένη	57.6	52.3	39.5
Βούλα	57.3	50.7	38.0
Γλυφάδα	48.0	42.2	31.2
Π.Φάληρο	49.3	43.5	33.6
Ψυχικό	63.8	59.3	46.7
Φιλοθέη	65.8	61.6	47.8
Εκάλι	72.1	69.5	55.1
Παπάγου	66.8	59.7	48.4
Υψηλές - μεσαίες κ/ε περιοχές			
Χολαργός	45.4	39.8	31.5
Αγ.Παρασκευή	47.0	41.2	31.5
Χαλάνδρι	44.4	39.1	30.0
Μαρούσι	44.7	39.0	30.5
Μεσαίες κ/ε περιοχές			
Ελληνικό	39.9	33.2	23.7
Ζωγράφου	42.6	36.6	29.0
Γαλάτσι	36.8	30.9	23.2
Βύρωνας	39.7	33.6	25.8
Περιοχές μισθωτών εργατών			
Καματερό	36.4	29.6	21.0
Κερατσίνι	35.4	30.6	22.5
Νίκαια	42.2	36.8	20.6
Περιστέρι	36.2	30.5	22.7
Αιγάλεω	36.2	30.6	22.4

Πηγή: Επεξεργασία Εκλογικών Αποτελεσμάτων

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Η εκλογική επιρροή των κομμάτων στον ενεργό πληθυσμό της χώρας κατά επαγγελματική κατηγορία (%)

	Εργοδότες / επιχειρηματίες	Αυτοαπασχολούμενοι Αγρότες	Ανεξάρτητα ελεύθερα επιστημονικά επαγγέλματα	Επαγγελματίες / Βιοτέχνες	Μισθωτοί Ιδιωτικού Τομέα	Μισθωτοί Λημοσίου Τομέα
ΝΔ	42.0	38.0	28.0	31.0	25.0	30.0
ΠΑΣΟΚ	36.0	46.0	39.0	43.0	39.0	47.0
ΚΚΕ	4.0	6.0	7.0	8.0	11.0	7.0
ΣΥΡΙΖΑ	6.0	3.0	9.0	4.0	8.0	7.0
ΛΑΟΣ	4.0	5.0	9.0	8.0	8.0	3.0
Ο-Π	6.0	2.0	5.0	3.0	6.0	4.0

Πηγή: Ποσοτικές Προεκλογικές Έρευνες της VPRC, Αθροιστικό δείγμα 5.030 άτομα, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2009

Χρ.Βερναρδάκης – Επίκουρος Καθηγητής ΑΠΘ / Επιστημονικός Σύμβουλος VPRC